

Förskolans ramtidsmål

- hur vi kan jobba
med FN:s globala
mål tillsammans
med de
yngre barnen

Återvinn och
återanvänd!

Var en bra kompis!

Var rädd om
djur och natur!

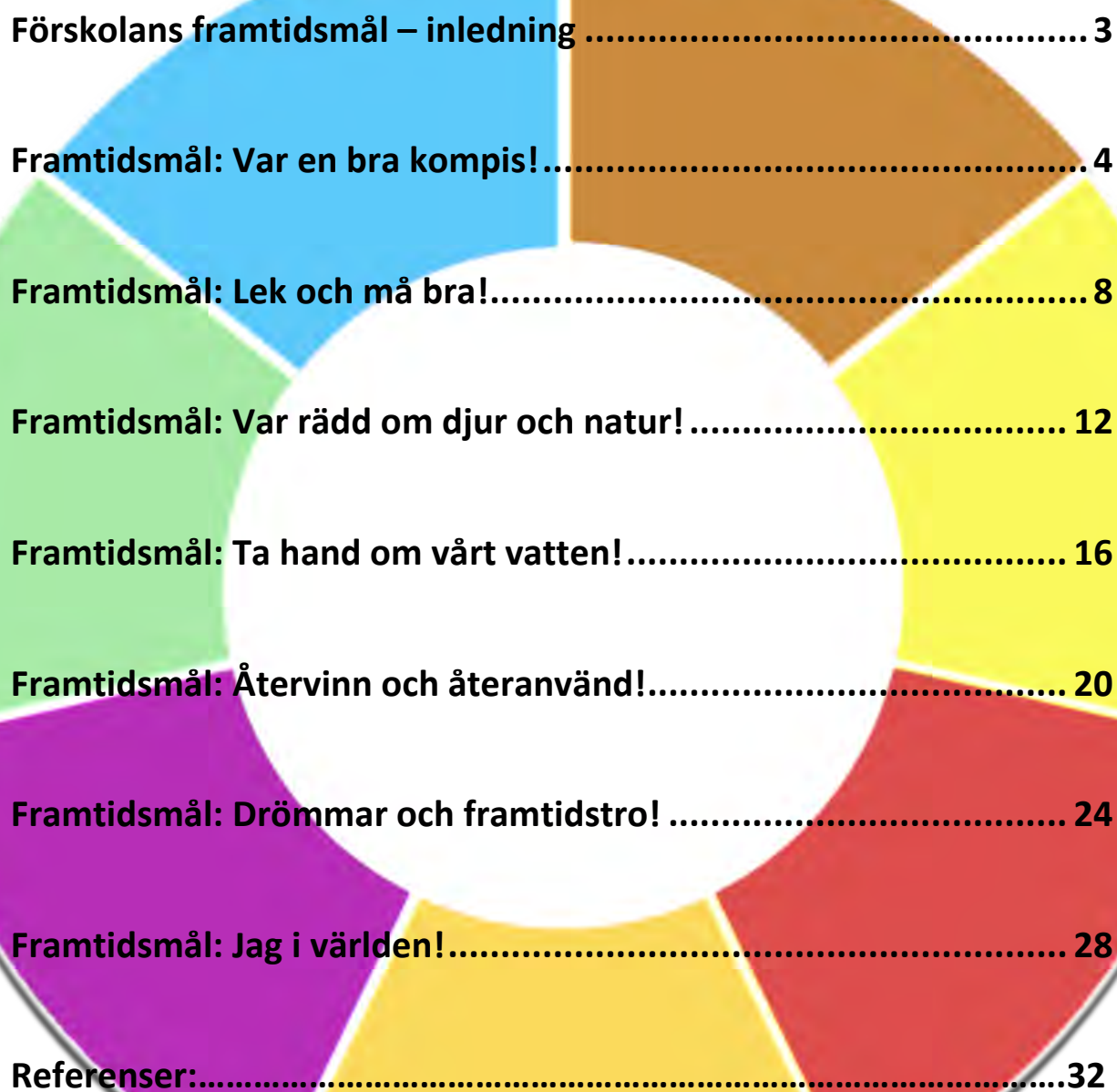
Drömmar och fram-
tidstro!

Lek och må bra!

Jag i världen!

Ta hand om vårt
vatten!

Innehållsförteckning

Förskolans framtidsmål – inledning	3
Framtidsmål: Var en bra kompis!.....	4
Framtidsmål: Lek och må bra!.....	8
Framtidsmål: Var rädd om djur och natur!	12
Framtidsmål: Ta hand om vårt vatten!.....	16
Framtidsmål: Återvinn och återanvänd!.....	20
Framtidsmål: Drömmar och framtidstro!	24
Framtidsmål: Jag i världen!.....	28
Referenser:.....	32

Förskolans framtidsmål - inledning

Agenda 2030 är en handlingsplan för hållbar utveckling och utgår från 17 globala mål. Agendan antogs av FN år 2015 och målen omfattar både mänskliga, miljö och klimat. Meningen är att alla medborgare i världens länder ska sträva efter att dessa mål uppfylls. Som förskollärare och hållbarhetsombud har jag letat efter, men inte funnit, ett material som förklarar vad de globala målen kan innebära för de allra yngsta i utbildningssystemet, förskolebarnen. Syftet med arbetet är därför att omforma och konkretisera de globala målen till ett undervisningsmaterial som känns relevant att arbeta med för de yngre barnen. De omformade strävansmålen har jag kallat för "Förskolans framtidsmål". De ska

tillsammans fånga andemeningen i FN:s globala mål, men är åldersanpassade och konkretiserade. Min förhoppning är att detta material ska vara informativt och inspirerande för alla pedagoger i förskolan som vill jobba för att implementera begreppet "hållbar utveckling" i sin verksamhet.

Arbetet har kunnat genomföras tack vare att jag tilldelades **Helgepriset år 2021, från Helge Ax:son Johnsons stiftelse**. Ett varmt tack vill jag rikta till dem för att jag har kunnat uppfylla mina ambitioner!

Gävle 13/11-2022 Gita Aspman
gitaaspman@gmail.com

Framtidsmål: Var en bra kompis!

”Får jag vara med?” är en vardaglig fråga som ofta hörs i förskolans verksamhet. Lekforskaren Birgitta Öhman poängterar att detta i grunden är en djup existentiell fråga, som speglar funderingar som ”Duger jag? Är jag värdig att vara med?”

Barn och pedagoger i förskolan är involverade i ett ständigt relationsarbete – både mellan vuxen– barn och mellan barnen sinsemellan¹.

Vänskapen är viktig enligt en undersökning från 2015 av Stig Broström, Århus universitet. I undersökningen intervjuades 10-åringar om deras minnen från förskoletiden. I samtliga 251 intervjuer betonades på ett eller annat vis betydelsen av vänskap. Kompisars värde består av att de stöttar och hjälper en,

inspirerar och ger en glädje och man hittar på spännande lekar tillsammans².

Ett barns lekförmåga samt förmågan att skapa - och behålla - vänskapsrelationer betraktas som allmänna indikatorer för framgång och välmående.

Därför är det viktigt att personal i förskolan förstår vikten av att stödja barnen i deras vänskapsbyggande³.

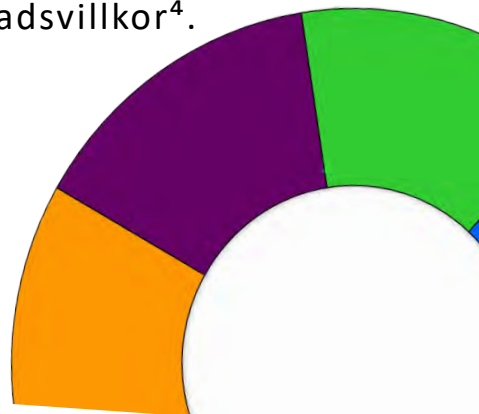
Framtidsmålet ”Var en bra kompis” baseras främst på de globala målen nummer 16 ”Fredliga och inkluderande samhällen” samt delar av mål nummer 10, ”minskad ojämlikhet”. Målet

om fredliga och inkluderande samhällen poängterar att samhällen där våld och krig råder har mycket svårt att lyfta

sin befolkning upp ur fattigdom. Än mindre finns möjligheten att bygga upp eller främja en hållbar utveckling om tillvaron präglas av våld och ojämlika levnadsvillkor⁴.

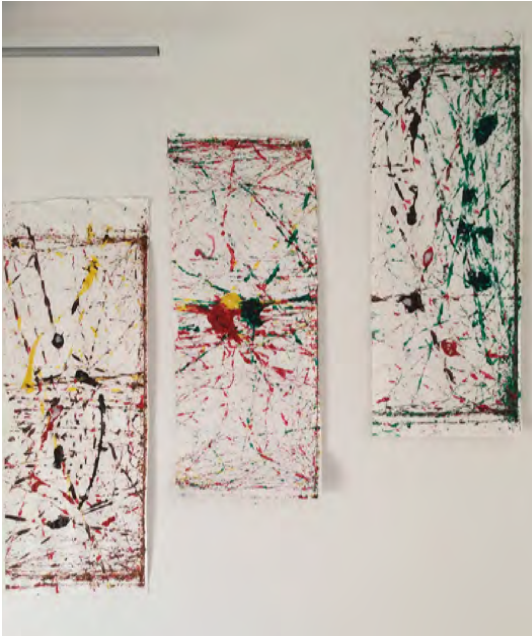
”Om du inte har lärt dig meningen av vänskap, då har du inte riktigt lärt dig något alls.”

– Muhammad Ali

SAMARBETA!

Kulmålning

Fäst ett stort papper i en större papperskartong med låga kanter! Spruta flaskfärg på olika ställen i lådan och släpp ner ett antal puttekulor/glaskulor i lådan. Låt en mindre grupp barn hålla i lådan, och öva sig i att vinkla lådan så att kulorna åker genom färgen och sedan ut på papperet! Det krävs en viss teknik för att lyckas, och ett stort mått av samarbete! Barnen lär sig ofta snabbt och gläds sedan över det fina resultatet av att måla tillsammans!

Kompiskort

Precis som vi kan ta simborgarmärken på simskolan så kan man "ta kompiskort" i förskolan! Det här är en aktivitet som syftar till att lyfta någon annan. Använd de kompiskort som finns länkade i detta dokument, eller gör egna. Låt barnen få ett uppdrag på morgonen och be hen återberätta sin aktivitet under dagen.

Eller ha en samling med barnen och fråga om någon har "uppfyllt" uppdraget på ett kompiskort. Kanske kan någon av barnen berätta om de har "fått" ett kompissupplag av någon, och hur det kändes?

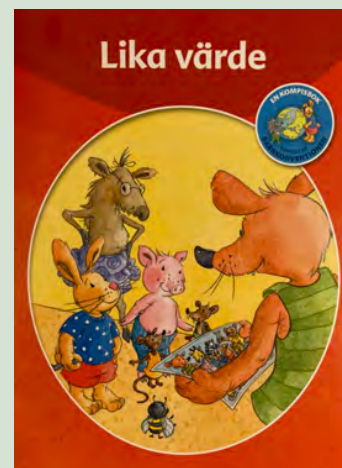

SKAPA!

Lika-olika pussel

Skapa ett pussel gemensamt med barnen, genom att ge dem var sin "pusselbit" som ni i förväg klipper ut av ett papper. Be sedan barnen att måla någonting som de tycker om på papperet. Sätt sedan ihop "pusselbitarna" på väggen, så att barnen kan se att alla bitar hör ihop, och ifall någon pusselbit saknas blir det ett tomt "hål" i mitten av pusslet!

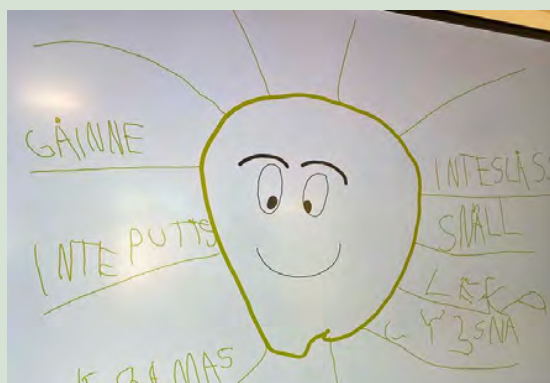

Ett tips är också att läsa boken "Lika värde" Kanin och igelkott om barnkonventionen, som tar upp just liknelsen om att alla barn i en barngrupp är som en "pusselbit".

Kompissol och kompisrecept

Be barnen fundera över hur de vill att en bra kompis ska vara. Vad ska en bra kompis kunna för något? Vad ska den ha för egenskaper?

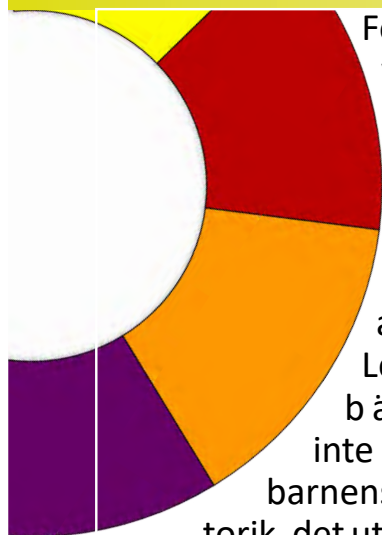
Rita upp en kompissol, antingen med digitala verktyg eller på ett papper och skriv på varje solstråle en fin egenskap som ni vill att kompisar ska ha!

Framtidsmål: Lek och må bra!

För barn är leken en viktig del i deras välbefinnande. Lek är en spontan och lustfylld aktivitet som inte har något uttalat syfte, men som alla barn ägnar sig åt.

Lek förbättrar inte bara barnens motorik, det utvecklar barnets sociala förmågor och har visat sig motverka psykiska besvär. Att barns lek är gynnsam ur flera utvecklingsprocesser är känt sedan länge, men flera experter menar också att leken måste ges ett värde i sig. Att leka ger barnen så mycket mer än bara förbättrade fysiska och psykiska färdigheter, det ger också en ökad livslust^{5,8}.

Det är under de tidigaste barnaåren som vanor grundläggs, därför är det viktigt att vi vuxna lyfter fram vad vi brukar må bra av, såsom hälsosam kost och motion. Att erbjuda rika tillfällen till utelek kan ge barnen möjlighet till ökad fysisk aktivitet.⁶

Bara en generation bakåt i tiden var många barn ute och lekte, ibland riskfyllda, lekar. Barn gick i större utsträckning till skolan istället för att bli skjut-

sade till olika aktiviteter. Detta gör att vi inom förskolan och skolan behöver grundlägga sunda vanor. Forskningen visar att det finns stora skillnader bland olika populationer i ett samhälle, där sociokulturellt fattigare områden har sämre tillgång till rörelsefrämjande aktiviteter. Studierna visar också att i så gott som alla kulturer rör sig flickor mindre än pojkar, trots att det i de yngre åldrarna inte finns någon skillnad i rörelsebehov⁷.

”Motsatsen till lek är inte arbete. Motsatsen till lek är depression”

Brian Sutton-Smith, leketeoretiker.

Framtidsmålet ”Lek och må bra!” kan kopplas till det globala målet nummer 3, ”God hälsa och välbefinnande”

samt mål nummer 4, ”God utbildning för alla”. I de globala målen syftar man mycket på att alla människor ska ha god tillgång till hälsovård och möjlighet till god utbildning. Men målen behandlar också förebyggande arbete mot icke smittsamma sjukdomar, mot drogmissbruk och psykisk ohälsa⁴.

RÖRELSE

Mur, hare eller håv?

Den här leken är som den klassiska "sten, sax, påse" men den passar bäst utomhus. Man leker i lag och står i två led med de första personerna mitt emot varandra.

De första personerna hoppar jämfota tre gånger, sedan gör de var sitt tecken.

Man kan antingen vara en mur, och ställer sig då bredbent med händerna rakt ut. Eller så är man en håv, och då tar man bägge armarna över huvudet, knäpper händerna och drar sedan ner armarna framför sig, som om man fångade något i "håven". Det tredje alternativet är att man är hare, då sätter man händerna mot pannan som symboler för harens öron.

Precis som i "sten sax påse" vinner varje tecken över något annat, liksom det förlorar mot det andra.

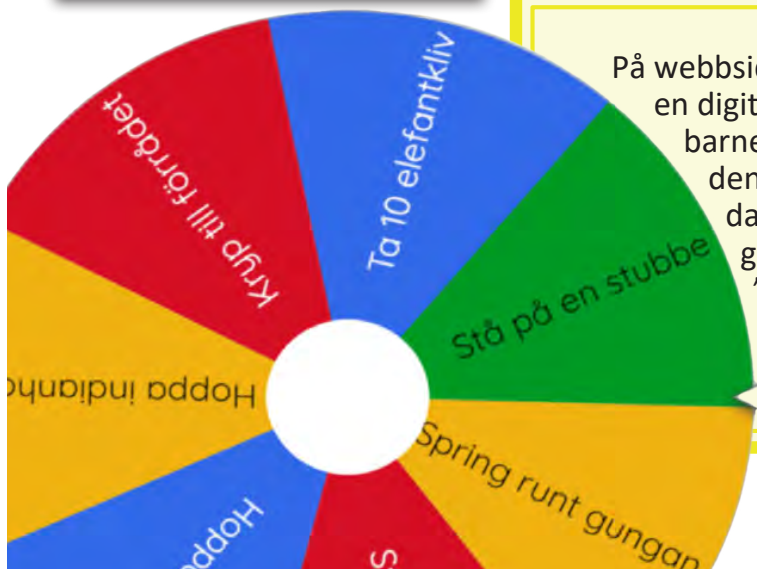
Kaninen vinner över muren, eftersom kaninen kan hoppa över den.

Muren vinner över håven, för håven kan inte ta muren.

Håven vinner över kaninen eftersom kaninen kan fångas av håven.

Förloraren ställer sig längst bak i motståndarlagets led, och det lag som först kan få över samtliga medverkande på sin sida vinner!

Rörelsesnurran

På webbsidan "wheels of names" finns en digital "snurra" som vi kan använda med barnen, för att på ett lustfyllt sätt öka mängden rörelse i barngruppen! På webbsidan kan ni fylla i vilka rörelser som ni vill göra tillsammans och sedan låta barnen "snurra" på snurran för att se vilken aktivitet den bestämmer att ni ska utföra!

Solen säger!

Det här är en rörelselek som passar de lite yngre barnen. Vi leker att en grupp barn bor i en stad. På natten får alla människorna röra sig som de vill.

Men på dagen, när solen går upp, måste alla barnen göra precis som solen säger! Då går ett av barnen upp på en stubbe eller en sten och säger t.ex. Nu är alla barn flyg-plan! Eller nu ska alla åla som ormar!

DISKUTERA!

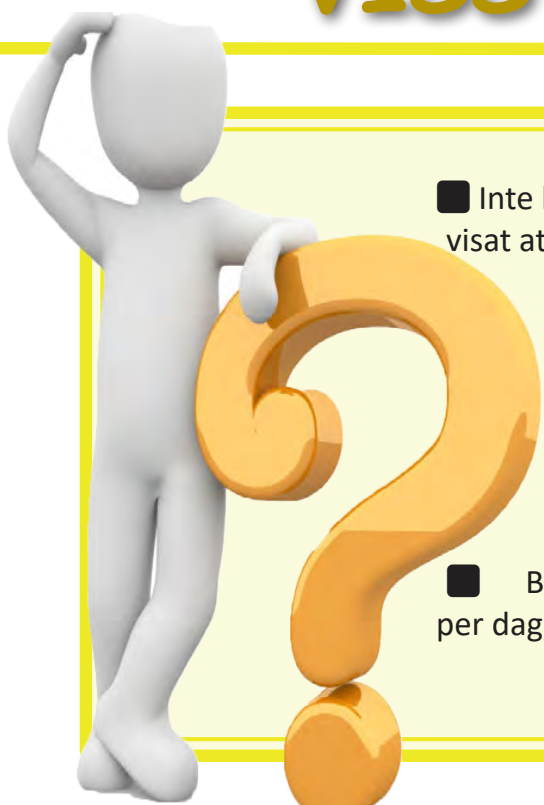
Vad mår du bra av?

När mår du bra? Vad mår du bra av?
Hur känns det att leka en bra lek?
Kan vuxna människor leka? Hur leker i så fall de?

Ge barnen några tidningar med många bilder i och be dem skapa ett kollage med saker som de mår bra av! Vad kan det vara? Saker vi äter, lekar vi leker? Vara utomhus eller att få röra på sig ordentligt!

VISSTE DU ATT?

- Inte bara däggjurens ungar ägnar sig åt lek. Forskning har visat att även t.ex. fiskar, spindlar och reptiler leker⁷.
- En fjärdedel av 4-åringarna i Sverige rör sig för lite för en god fysisk utveckling och god hälsa⁸.
- De stillasittande aktiviteterna sker både under och efter tiden i förskolan⁸.
- Barn från 5 år behöver en timmes måttlig till hög aktivitet per dag, så att de får ökad puls och blir andfådda⁶!

Vardagsmiljöhjälte

Namn: Berra

Jobb: Bär

Superkraft: Ger mat åt djur och människor.

Älskar: Djur som hjälper mig att sprida mina fröpaket.

Hatar: Parkeringar

Tips: Smaka! Vi är nyttiga och goda!

Vardagsmiljöhjälte

Namn: Vilja

Jobb: Vitsippa

Superkraft: Ger bin och andra insekter mat tidigt på våren

Älskar: Att insekterna hjälper mig att sprida mina frön

Hatar: Parkeringar

Tips: Titta noga får du se hur fin jag är!

Vardagsmiljöhjälte

Namn: Talluah

Jobb: Tallkotte

Superkraft: Kan sprida tallens fröer så att det blir nya tallar.

Älskar: Att titta ut över världen från en hög tall.

Hatar: Kalhyggen

Tips: Prova att tillverka små djur av pinnar och kottar!

Vardagsmiljöhjälte

Namn: Smilla

Jobb: Snäcka

Superkraft: Jag kan äta gamla löv och bajsar ut jord

Älskar: Städa i naturen!

Hatar: Igelkottar

Tips: Prova att utmana oss i ett kapplöpningsspel!

Vardagsmiljöhjälte

Namn: Svante

Jobb: Svamp

Superkraft: Kan förvandla murkna stubbar till jord.

Älskar: Gamla skogar

Hatar: Parkeringar

Tips: Fråga en vuxen innan du plockar mig!

Vardagsmiljöhjälte

Namn: Blenda

Jobb: Blad

Superkraft: Är en supersolfångare som tillverkar syret som djur och människor behöver!

Älskar: Solen!

Hatar: Barn som bryter av grenarna!

Tips! Skapa en "bladtavla"!

Vardagsmiljöhjälte

Namn: Fenix

Jobb: Fågel

Superkraft: Jag äter frön som jag "planterar" när jag bajsar ut dem.

Älskar: Myggor

Hatar: När någon förstör skogen jag bor i.

Tips: Bygg gärna en fågelholk!

Vardagsmiljöhjälte

Namn: Moa

Jobb: Mossa

Superkraft: Är ett minihus till smådjur

Älskar: Gamla träd och stubbar att växa på

Hatar: Folk som river upp mig!

Tips: Titta nära på oss, vi är lika men ändå olika!

Framtidsmål: Var rädd om djur och natur!

För att barn ska kunna ta ansvar för naturen, behöver de få egna erfarenheter av att vistas i den. Detta kan vara ett problem när våra städer förtätas och parker och naturmiljöer försvinner alltmer.

Forskning visar att barn som inte har några känslomässiga band till naturen inte heller är speciellt benägna att skydda den. Däremot kan barn som har tillgång till natur och har för vana att leka och vistas i den, lättare utveckla en förståelse för och vilja att värna naturen¹¹. En forskargrupp vid Gävle högskola har kategoriserat 16 olika kriterier som en stark upplevelse i naturen för barn kan innehålla. Bland kriterierna kan man bland annat läsa att upplevelsen ska vara lustfylld, den ska engagera alla barnens sinnen och innehålla en känsla av att barnet är närvarande i naturen¹².

Barn som inte har större erfarenheter av att vistas i naturen kan ofta uppleva den som skrämmande. Det är viktigt hur vi vuxna agerar i naturen, om vi är bekväma i den naturliga miljön och visar en nyfikenhet över de saker som vi kan hitta där, smittar den attityden av sig till barnen.

”Var rädd om djur och natur” hänger samman med det globala målet nummer 15, ”Ekosystem och biologisk mångfald”. På global nivå handlar det om att skydda och återskapa de biologiska ekosystemen. Levande ekosystem och bibehållen biologisk mångfald är själva grunden för människans existens, då vi får svårt att överleva om vi inte får våra behov av t.ex. livsmedel och vatten tillgodosedda. För att vi ska kunna leva vårt moderna liv som vi känner det, måste också naturens resurser räcka till vårt behov av energi, mineraler och råvaror⁴.

SKAPA

Vardagsmiljöhjäte-kort

Vardagsmiljöhjälte

Namn: Berra

Jobb: Bär

Superkraft: Ger mat åt djur och människor.

Hjälper bär att sprida sig!

Älskar: Djur som hjälper mig att sprida mitt fröpaket!

Hatar: Parkeringar

Tips: Smakal Vi är nyttigs och godal

Ett vardagsmiljöhjälte-kort är ett typ av diplom som vi kan ge till varandra, till djur eller till företeelser som händer i naturen.

Ett vardagsmiljöhjälte-kort vill lyfta fram de små sakerna som är bra i miljön, och de kan också visa på samband i naturen som vi är glada för finns!

I den här övningen tittade barnen i min barngrupp på UR-serien Galonisarna. Den handlar om kontorisarna, de vuxna som inte tror att naturen finns, och galonisarna, barnen som bor i skogen och har till uppgift att förklara för de vuxna att naturen finns och är värd att skydda. Varje program belyser ett ekologiskt samband på ett enkelt sätt, t.ex att bär är bra för att de ger mat åt djur och människor, samtidigt som bärväxten får hjälp att sprida sina frön! Efter att vi tittat på serien skapade vi ett vardagsmiljöhjälte-kort till varje program!

Fjärilens livscykel

Fjärilens livscykel är fascinerande, både för stora och små!

Ett sätt att gestalta och åskådliggöra fjärilens livscykel är att använda olika pastasorter, som bilderna visar. Riskornen symboliserar fjärilens ägg, en "pastaskruven" symboliserar fjärilslarven, pastasorten gnocci symboliserar tiden då fjärilen förpuppas sig och slutligen en pastafjäril för att visa när puppan förvandlas till en fjäril!

Om man vill, kan man i barngruppen köpa in fjärilsburrar och fjärilslarver från leksaksföretagen och i verkligheten studera hur larven växer, förpuppas och utvecklas till fjäril. Den resan är mycket spännande!

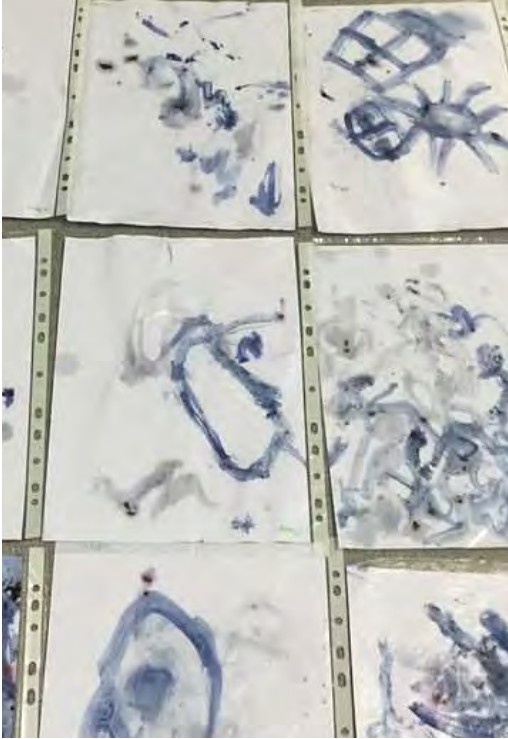
Gita Aspman

14

SKAPA

Måla med blåbär och lingon!

Ta in naturen och skapa med den! Att blåbär och lingon är gott att smaka på när man är ute i skogen, det vet många barn!

Men hur många vet att bären också går att skapa med? Plocka med er lite blåbär och lingon hem till förskolan, eller låt barnen sitta ute i naturen och skapa fina alster!

Vilka bär var lättast att måla med? Varför tror ni?

VISSTE DU ATT?

- Barn som får vistas i naturmiljöer utvecklar snabbt ett bättre immunförsvar än de barn som vistas i mer sterila, planlagda miljöer¹³.
- Många forskare på området ser nedgången av biologisk mångfald som ett lika stort hot som klimatförändringarna¹⁴.
- Vi människor är beroende av den biologiska mångfalden av många skäl. Allt från en fungerande matproduktion, framtagning av mediciner och som skydd mot oväder och naturkatastrofer⁴.

Framtidsmål: Ta hand om vårt vatten!

Vatten är ett tacksamt område att arbeta med i förskolan då alla har någon relation till det. Barn har erfarenhet av vatten både från leksituationer som att måla eller göra geggamoja, och som ett

nyttomedel för att exempelvis släcka törsten eller tvätta händerna.

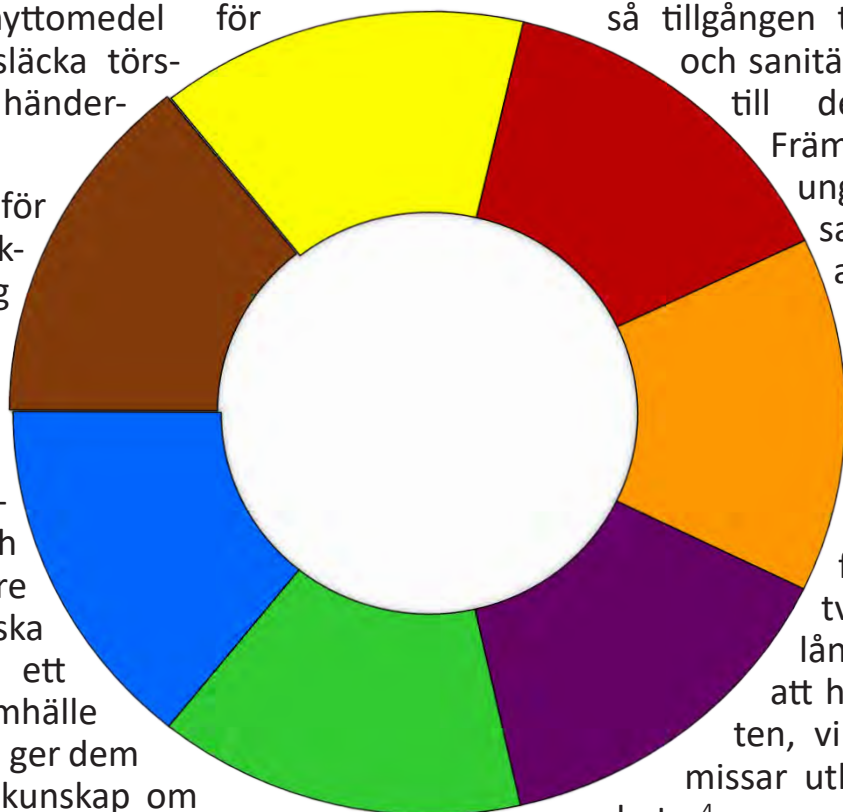
Inom lärande för hållbar utveckling är en viktig del att visa barnen på helheter och sammanhang. Vi lever i en alltmer uppdelad värld och för att den yngre generationen ska kunna bidra till ett mer hållbart samhälle krävs att vi vuxna ger dem en begynnande kunskap om hur naturens kretslopp fungerar¹⁰.

Genom att jobba med framtidsmålet "Ta hand om vårt vatten" kan vi visa på detta genom att belysa att det vatten vi använder idag är samma vatten som dinosaurierna en gång drack! Vatten kan förbrukas, renas och användas på nytt.

Framtidsmålet "Ta hand om vårt vatten"

speglar de globala miljömålen nummer 6: "Rent vatten och sanitet" samt mål nummer 14: "Hav och marina resurser". FN:s globala mål vill här sätta fokus på hur viktigt det är att säkra tillgången på rent vatten för alla människor och att vi måste förbättra tillgången till sanitära anläggningar. Man kopplar också tillgången till dricksvatten och sanitära anläggningar till demokratifrågan.

Främst flickor och unga kvinnor missar viktiga delar av sin utbildning då det inte finns toaletter på skolorna i flera utvecklingsländer. Många barn, främst flickor, tvingas också gå långa sträckor för att hämta dricksvatten, vilket gör att de missar utbildningsmöjligheter⁴.

EXPERIMENTERA!

Vi skapar regn!

I den här övningen vill vi visa på vattnets kretslopp. Genom att skapa ett varmt "hav" i en glasburk kan vi se hur vattnet avdunstar, kondenserar och "regnar" ner i burken igen!

Värm upp en större glasburk med varmt kranvatten, låt stå en stund. Häll sedan ut vattnet efter några minuter när glaset är tillräckligt uppvärmt. Häll sedan hett vatten på 1/6 av burkens höjd. Om ni vill kan ni tillsätta lite karamellfärg till vattnet och lite salt. Låt barnen gärna smaka på lite avsvolat "havsvatten" för att konstatera att det är salt.

Lägg isbitar i en skål eller tallrik som ni ställer ovanpå. Nu kan ni se hur ett "moln" bildas inuti burken, när "havsvattnet" avdunstar. Uppe i burkens "atmosfär", där det är kallt, kondenseras ångan och blir till vatten igen.

Till en början syns droppar längs med burkens sidor, och allteftersom bildas det droppar från tallriken med is som droppar ner i tillbaka till vattnet igen! Vi har bildat regn! Lyft sedan på tallriken och låt barnen smaka på vattnet i locket. Är det fortfarande salt???

Vatten som vandrar!

Vattenmolekylen är "polär" vilket innebär att vattnets molekyler dras till varandra. Detta kan jämföras med att vattenmolekylerna "håller varandra i händerna". Denna egenskap är viktig när växter ska suga upp vatten. Detta experiment visar på att vatten kan vandra!

Ställ tre glas bredvid varandra. I de två yttersta glasen färgas vattnet i olika färger med hjälp av karamellfärg, ex gult och blått. Klipp två remsor av pappershanddukar och skapa en "bro" mellan de två vattenfyllda glasen och det tomma glaset i mitten. Lämna det så, och se vad som händer!

SKAPA!

Måla med is!

Låt barnen utforska hur is smälter och blir till vatten, samtidigt som de skapar konst! Frys in kuber av vatten med lite karamellfärg i. Lägg en liten tops, alternativt en liten bit av en glasspinne i varje fack. Ställ i frysen och låt det frysa till.

Ta sedan ut iskuberna och måla med isen!

DISKUTERA!

Finns det olika typer av toaletter? Finns det några i gruppen som har använt en toalett som inte har vatten i sig?

Är det någon som har sett en annan typ av toalett i ett annat land?

Titta på bilder av olika modeller av toaletter, förslagsvis på <https://www.gapminder.org/dollar-stret>

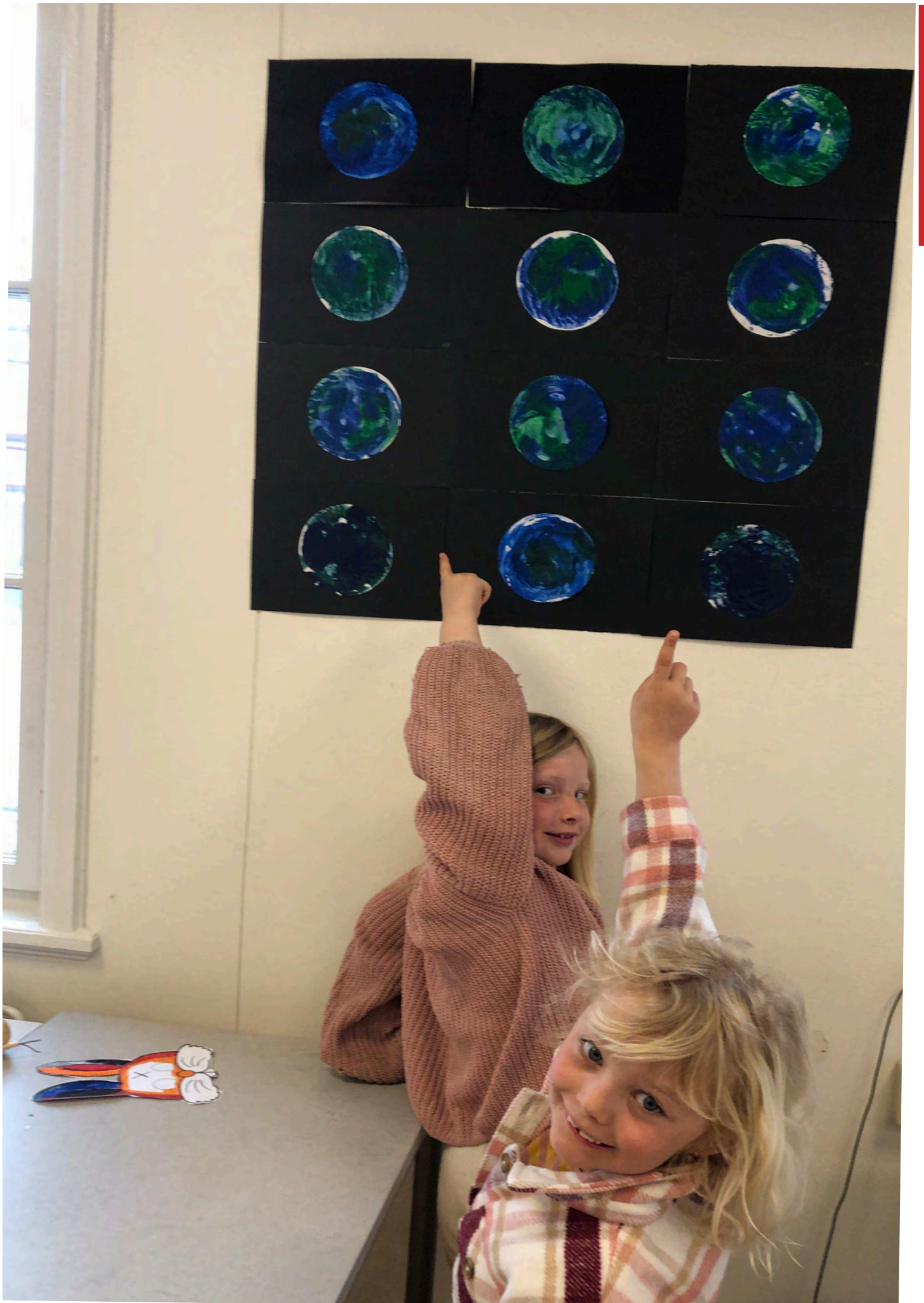
VISSTE DU ATT?

■ 70% av världens befolkning har tillgång till rent dricksvatten. Men hälften av befolkningen drabbas av allvarlig vattenbrist minst en månad per år.⁴

■ det finns fler mobiltelefoner än vad det finns toaletter i världen⁴.

■ 1 av 3 personer i världen har inte tillgång till någon toalett – de gör sina behov i naturen⁴.

Framtidsmål: Återvinn och återanvänd!

För de mindre barnen är det viktigt att de får en begynnande känsla för vad återanvändning är för något. Hur gör man för att återanvända olika material? För barn kan det handla om att vara aktsam om de leksaker vi har tillsammans på förskolan, det kan handla om att inte slösa med papper.

Att ta vara på jordens resurser kan också betyda att man köper saker från, eller ger saker till, second-handaffärer. Att låna, att hyra eller att ärva kläder och leksaker är andra saker som förskolan kan uppmärksamma, för att lära ut ett alternativt synsätt till dagens konsumtionssamhälle.

Förskolan har en stark tradition av att använda naturmaterial och återanvända material för att till exempel pyssla. Det är viktigt att vi inom förskolepedagogiken uppmärksammar och tar till vara de aktiviteter och traditioner som verksamheten redan gör för att främja hållbar utveckling.

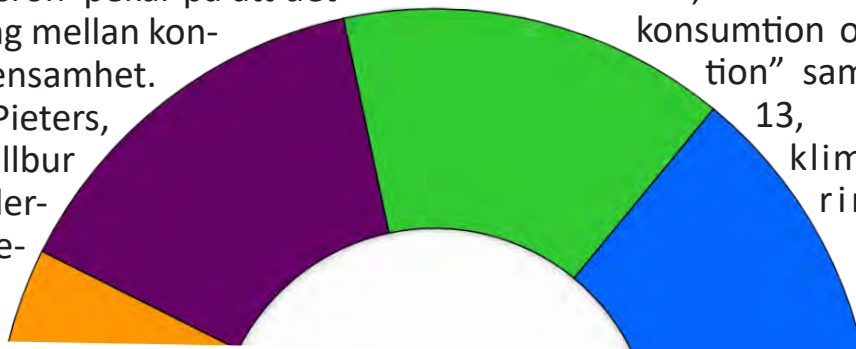
Nyare forskningsrön pekar på att det finns en koppling mellan konsumtion och ensamhet. Professor Rik Pieters, universitetet Tillburg i Nederländerna har kategorie-

serat människor utifrån olika konsumtionsmönster och hittat ett samband mellan ökad ensamhet, oro och ökad konsumtion. Även norska studier pekar på att deprimerade kvinnor har ett ökat köpberoende, då de använder konsumtion som en tillfällig flykt från

negativa känslor. Samma forskare pekar på att ett köpberoende har samma bakomliggande mekanismer som alkoholmissbruk, och andra typer av droganvändning. Även om detta är ett relativt nytt forskningsfält, är det intressant att fundera över om barn och ungas psykiska hälsa inte bara är viktigt för deras allmänna välbefinnande, utan att den tillfredsställelse som vi känner med livet

också är bra för gemensamma miljö¹⁵.

Framtidsmålet "Återvinn och återanvänd" baserar sig främst på de globala målen nummer 11, "Hållbara städer och samhällen", nummer 12 "Hållbar konsumtion och produktion" samt nummer 13, "Bekämpa klimatförändringarna"⁴.

SKAPA

Måla ett jordklot!

Låt barnen trycka en "jordglob" genom att använda en papperstallrik!

Dela in barnen i par. Spruta blå och grön flaskfärg på en papperstallrik. Låt ett barn trycka papperstallriken på ett ritpapper och snurra lite på tallriken, medan det andra håller fast ritpapperet. Lyft papperstallriken rak upp från papperet och ett "jordklot" avtryck har bildats! Klipp ut bilden och klistra upp den på en svart bakgrund.

Reflektera sedan tillsammans med barnen över det faktum att jorden är den enda platsen vi känner till där det kan bo människor och djur. Eftersom ingenting (eller väldigt lite) kan tillföras jorden eller kan tas därifrån, är det viktigt att vi tar hand om de tillgångar som finns här och återanvänder så mycket som möjligt.

Skapa med återvunnet material

Skapa "trådtrianglar" av pinnar som ni hämtat i naturen! Ett bra sätt att låta barnen skapa med naturmaterial! Fäst ihop pinnarna med vanliga gummisnoddar.

Barnen kan också skapa blommor med hjälp av gamla äggkartonger och "knappar", såsom bilderna visar! Fler exempel på hur barnen kan pyssla med återvunnet material hittar du på skräplabbets hemsida: <https://skraplabbet.se/>

Skräplabbet

På Håll Sverige rents hemsida kan man under fliken "lä-rarummet" hitta många olika aktiviteter kring skräp och återvinning. Här kan man bland annat läsa sagor om skräp eller titta på olika samtalskortor

som handlar om nedskräpning i naturen. Här finns också tips om brädspel som behandlar tema nedskräpning och lekar att leka med temat återvinning.

VISSTE DU ATT?

- Nästan hälften av all mat som produceras i världen slängs innan den blir uppäten.¹⁶
- Det används en triljon plastpåsar årligen. I snitt används en plastpåse bara i 15 minuter!¹⁶
- I stadsmiljö är cigarettfimpen det vanligaste skräpet som slängs. Ungefär en miljard fimpar slängs varje år i Sverige, vilket enligt en nationell skräpmätning från 2020 är 62% av allt skräp. Snus ligger på andra plats.¹⁷
- För naturen tar det 20-25 år att bryta ner ett tuggummi. Motsvarande tid för en plastmugg är 50 år, en cigarettfimp upp till 1000 år, en engångsblöja 450 år och en glasflaska 1 miljon år.¹⁶

Framtidsmål: Drömmar och framtidstro!

De globala miljöfrågorna kan ofta kännas övermäktiga och inte sällan leda till en känsla av vanmakt. Klimatvetare betonar ofta människans behov av berättelser och menar att historierna vi berättar, för oss själva och för varandra, kan ha en avgörande inverkan på hur vi agerar. Historierna styr inte bara framtidens handlingar, utan har också en inverkan på hur vi väljer att handla här och nu. En vanlig berättelse som ofta förekommer är den om en kommande miljökolaps. Detta scenario kan förvisso bli till en verklig-

het, men forskare poängterar att detta bara är en av de berättelser som skulle kunna berättas. Det finns många berättelser om hur människor går samman för att rädda värdefull natur, om revolutionerande ny kunskap och andra framsteg inom miljöområdet. Det är viktigt att flera av dessa positiva berättelser blir uppmärksammade för att ge männi-

skorna, framförallt de unga, ett ökat framtidshopp som kan leda till en ökad vilja att ta ställning för och agera i samhällsfrågor²¹.

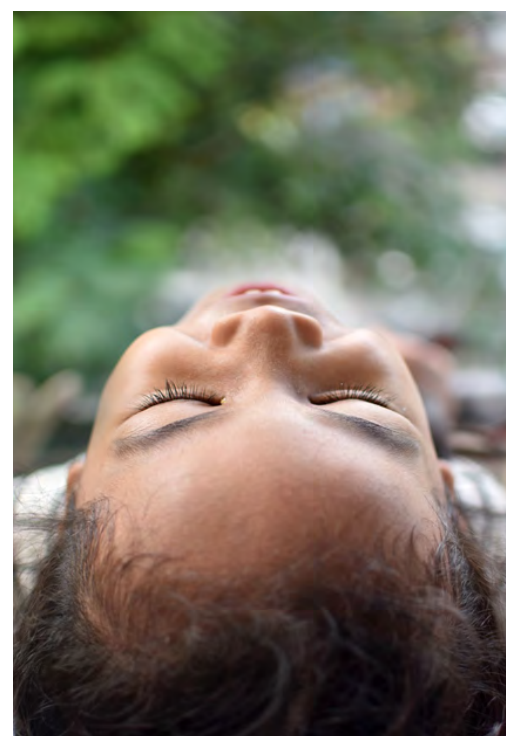
**”Det verkligt radikala våra dagar är att göra hoppet möjligt, istället för att göra förtvivlan övertygande”
Raymond Williams**

I en debattartikel i Dagens nyheter från 2021 varnar åtta klimatforskare just för risken att ge bilden av att det är för sent att ”rädda jorden”. Forskarna menar att många unga i samhället börjar känna

en ny typ av existentiell klimatångest som leder till passivitet. Att likställa klimatförändringarnas risker med jordens undergång saknar vetenskapligt stöd, enligt artikeln²².

Framtidsmålet ”Drömmar och framtidstro” baseras på de globala målen nummer 4, ”God utbildning för alla” och nummer 3, ”God hälsa

och välbefinnande”. Målet ”God utbildning för alla” inkluderar att alla medborgare i ett land ska få tillräckliga kunskaper i hållbar utveckling⁴. FN:s organ för utbildningsfrågor, UNESCO, arbetar också starkt för att öka barns och ungas framtidstro och handlingskompetens.

EXPERIMENTERA!

Bygg en stad!

I den här övningen ska vi utmana barnen med att låta dem fundera över vad som behövs i ett samhälle eller stad för att man ska kunna leva ett gott liv!

Börja med att låta barnen bygga sig ett varsitt hus, av ex. en kartong. Samla barnen i en ring och tala sedan om för dem att nu ska de få bygga en stad, där alla barn ska bo gemensamt. Vad behövs för att vi ska kunna bo tillsammans på ett bra sätt? Låt barnen fantisera, drömma och experimentera! Låt dem med alla tillgängliga material få skapa och fantisera om vad som kan behövas för att ett samhälle ska fungera ...

SKAPA!

Ekologiska handavtryck

Ekologiskt fotavtryck

Du kanske har hört talas om vårt ekologiska fotavtryck? Det är ett begrepp som mäter vår livsstils klimatpåverkan. Idén bygger på att det sätt vi lever på idag lämnar avtryck både i Sverige och utomlands. Om alla människor skulle ha samma levnadsstandard som i Sverige, skulle vi behöva cirka 4 jordklot till! Inte så upplyftande, eller hur?

Ekologiskt handavtryck

Därför har det nu myntats ett begrepp som heter ekologiskt handavtryck. Handavtrycket symboliserar alla de aktiva val som vi människor kan ta för att minska vårt fotavtryck. Vi kan till exempel välja att ta cykeln till jobbet istället för bilen... Det ekologiska handavtrycket symboliserar den positiva kraft som vi tillsammans kan skapa för att få en bättre jord. Handen vill också visa att vi kan greppa tag i varandra och sprida idén vidare!

Be barnen fundera över vad vi tillsammans kan göra för positiva saker för jorden och oss själva! Skapa en bild av ekologiska handavtryck med idéer och tankar som barnen har, liksom bilden här intill! Ett tips är att låta barnens föräldrar hjälpa till och göra egna handavtryck på ett föräldramöte, t.ex!

FANTISERA!

“Fantasi tar dig överallt...”

“Logik tar dig från A till B”, lär Albert Einstein ha sagt, för att sedan tillägga: “Fantasi tar dig överallt”. En förändrad värld kräver också ett förändrat lärande, ett lärande där vi inte bara upprepar redan känd kunskap, utan tillsammans med barnen försöker skapa något nytt, något som går bortom det redan kända.

Ett sätt att hjälpa barnen att utveckla sin fantasiförmåga är att läsa mycket sagor för dem, sagor där vi stannar upp och funderar med barnen vad som kommer att hända härnäst i berättelserna och funderar på hur det hela kommer att sluta...

Kung för en dag

“Min morfar var chef över hela Gävle”, sa ett barn i min barngrupp en dag. “Och han kunde bestämma precis vad han ville över hela staden!”

Den här berättelsen, oavsett hur sanningsenlig den var, spann jag vidare på med barngruppen. Varje barn fick frågan, om du kunde bestämma om vad du ville i din stad, vad skulle du välja att göra då?

Framtidsmål: Jag i världen!

Hållbar utveckling handlar till stor del om etik. I hållbarhetstanken finns en förväntan om att vi människor inte bara ska leva i solidaritet med varandra i närsamhället, vi över utveckla en moral som sträcker sig betydligt längre än så. Det förväntas av oss att vi känner solidaritet med människor som bor långt ifrån oss både vad det gäller tid, (kommande generationer), och rum, (personer vi aldrig har träffat).

Även om dessa etiska frågor kan tyckas komplexa för barn i förskoleåldern, kan vi som lärare ändå lägga grunden till en för-förståelse av problematiken. Läroplanen för förskolan slår fast att en kunskap om olika kulturer och olika sätt att leva kan utveckla en förståelse och en förmåga att leva sig in i andra människors levnadsvillkor. Detta är en viktig förmåga för våra barn att få med sig för att kunna förstå och delta i det multikulturella och multietniska samhälle som de kommer att växa upp i.

Framtidsmålet "Jag i världen" kan kopplas till de globala målen nummer 14 "Fredliga samhällen" och nummer 10 "Minskad ojämlikhet".

Under målet om minskad ojämlikhet pratar man om behovet av att minska inkomstklyftorna både inom och mellan länder. Det globala målet poängterar

också att ojämlikheter kan vara av en mer social eller politisk karaktär, såsom tillgång till modern informations teknologi eller att ha tillgång till samhällets olika verksamheter, oberoende om man har en funktionsnedsättning eller ej. Man understryker att även i dagens rikaste länder finns det populationer som lever i stor fattigdom och även de äldsta demokratierna i världen brottas man med exempelvis homofobi och religiös intolerans.

SKAPA!

Häftet om mig!

Skapa ett litet "häfte" som avspeglar barnen i din barngrupp och deras plats i världen! Vem är jag? Hur bor jag och vad är min plats i världen?

Jämför sedan barnens olika alster och diskutera med dem, vad som är lika/olika i deras "berättelser" om sig själva!

Födelsedagssång pärm

Skapa en pärm med sången "Ja må du leva" på olika språk! Använd QR-koder och ländernas flaggor för att förtydliga för barnen och gör det möjligt för dem att själva scanna in och lyssna på sången på de olika språken!

Utmana normerna

			I
			II
			III
			IIII
			IIIII

Utmana invanda normer och mönster vad det gäller etnicitet och religion. Åskådliggör alla olika etniciteter och religioner, inte bara när ni pratar om det under vissa teman, utan i vardagliga bilder och berättelser, som i den här räkne-planschen till exempel.

TITTA!

Det här är jag!

Undrar du över hur barn runt om i världen lever och bor? Här får du möta flera barn från olika europeiska länder som berättar om sin vardag och sina intressen.

UR:s TV-serie "Det här är jag" får vi veta mer om bl.a. Ian från Slovenien, Freya från Irland och Paola från Norge.

DISKUTERA!

Hur skulle du vilja bo?

På webbsidan [Dollarstreet](#) finns det upplagt flertalet olika bilder på hur olika familjer runtom i världen lever, vad de äter, vilka husdjur de har och vilka leksaker de leker med.

Plocka ut några av dessa bilder, exempelvis på olika hus världen över, och prata med barnen om i vilket av husen de skulle vilja, respektive inte vilja bo? Varför tycker de så? Har barnen olika uppfattningar i frågan, i så fall, poängtera att det inte finns något "rätt" eller "fel" svar, bara olika åsikter!

"Gräsfigurer"

Låt barnen skapa en var sin "gräsfigur" i en liten kruka. Klipp sedan till gräset som hår och låt barnen måla/klippa och klistra på ögon och mun.

Diskutera med barnen om på vilket sätt figurerna är lika eller olika? Varför kan det vara bra med skillnader och olikheter?

Referenser:

1. Öhman, M. 2019: *Nya hisssad och dissad*. Liber.
2. Hansen, O.-H. 2017: Känslan av vänskap. I Öksnes. M och Greve A.(red) *Vänskap*. Studentlitteratur.
3. Engdahl, I. 2017: Att stödja barns vänskapsbyggande. I Öksnes. M och Greve A. :(red) *Vänskap*. Studentlitteratur.
4. Globala målen 2022: Om globala målen. Hämtad 2022-04-15 från <https://www.globalamalen.se/om-globala-malen/>
5. UR Samtiden (2022, 5 oktober). 632 dagar med barnkonventionen. Video. URplay. <https://urplay.se/program/224002-ur-samtiden-bokmassan-2021-632-dagar-med-barnkonventionen>
6. Folkhälsomyndigheten. Rekommendation för fysisk aktivitet och stillasittande. (u.å). Hämtad 2022-10-07 från <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/fysisk-aktivitet-och-matvanor/rekommendationer-for-fysisk-aktivitet-och-stillasittande/>
7. Sport for life society 2019: Developing physical literacy. *Physical Literacy for Life*. Hämtad 2022-10-05 från https://sportforlife.ca/wp-content/uploads/2019/09/DPL-2_2021.pdf
8. Kunskapskanalen (2021, 28 december.) Livsviktig lek. Video. URplay. <https://urplay.se/program/213926-livsviktig-lek?source=kunskapskanalen.se>
9. Dahlen, S. 2021: *Frigående barn*. Leopard förlag.
10. Björklund, S. 2020: *Lärande för hållbar utveckling i förskolan*. 2:a upplagan. Studentlitteratur.
11. Arbman, H. (2019, 23 september). "Barn som förstår naturen tar hand om den bättre." Dagens nyheter. Hämtad 2022-09-23. <https://www.dn.se/insidan/barn-som-forstar-naturen-tar-hand-om-den-battre/>
12. Stockholm Resilience Center (2018, 3 april). *Where and how children connect to nature. 16 situations where children really connect to nature*. Hämtad 2022-10-05 från <https://www.stockholmresilience.org/research/research-news/2018-04-03-where-and-how-children-connect-to-nature.html>
13. Carrington, D. (2020, 14 oktober). *Greener play-areas boost children's immune system, research finds*. *The Guardian*. Hämtad 2022-10-06 från <https://www.theguardian.com/environment/2020/oct/14/greener-play-areas-boost-childrens-immune-systems-research-finds>
14. Watts, J. (2018, 23 mars.) Destruction of nature as dangerous as climate change, scientists warn. *The Guardian*. Hämtad 2022-10-01 från https://www.theguardian.com/environment/2018/mar/23/destruction-of-nature-as-dangerous-as-climate-change-scientists-warn?CMP=share_btn_link
15. Sharma, P. (2020, 19 februari.) *Konsumenten - sjuk eller olycklig? Miljö och utveckling*. Hämtad 2022-10-06 från <https://miljo-utveckling.se/konsumenten-sjuk-eller-olycklig/>
16. Cederberg-Wodmar, J. 2018. *50 myter om hållbarhet*. Lava förlag.
17. Håll Sverige rent. (u.å.). *Fimpen - värsta skräpet*. Hämtad 2022-10-07 från <https://hsr.se/>

[artiklar/fimpen-varsta-skrapet](#)

18. Ekoappen (2020, 30 oktober). Hållbar utveckling - vad är det? Hämtad 2022-10-07 från <https://ekoappen.se/hallbar-utveckling-vad-ar-det/>
19. Läroplan för förskolan: Reviderad 2018 .(2018). Skolverket. Hämtad 2022-08-03 från <https://www.skolverket.se/getFile?file=4001>
20. Förenta nationerna. (2018, 10 januari) Reduced inequalities: why it matters. Hämtad 2022-10-07 från https://www.un.org/sustainabledevelopment/wp-content/uploads/2018/01/10_Why-It-Matters-2020.pdf
21. Stoknes, P.-E. 2017: *Det vi tenker på når vi prøver å ikke tenke på global oppvarming*. Tiden.
22. Bender, F., Caballero, R., Chen, D., Hassler, J., Krusell, P., Mauritsen, T., Nycander, J. & Tjernström, M. (2021, 19 oktober). "Sprid inte bilden av att det är för sent att rädda klimatet." *Dagens nyheter*. Hämtad 2022-10-07 från <https://www.dn.se/debatt/sprid-inte-bilden-av-att-det-ar-for-sent-att-radda-klimatet/>